

Från sidlinjen

Stewe Claeson

Min adressbok börjar se ut som Arlingtonkyrkogården. Jag skriver ett litet kors i kanten för alla dem som inte längre är med, för jag ids inte längre börja på en ny adressbok. Jag antar att de flesta av mina veteranvänner vet vad jag pratar om – detta är den trista delen av veteraneriet, pensioneringen. I en av volymerna av folkhögskolehistorien (de fyra banden från 1968) har jag lagt in utklippta nekrologer och dödsannonser, och häromdagen, när det var dags igen, konstaterade jag att pärmen börjar fara illa av den där förtjockningen.

Men så ställde jag mig att bläddra igenom dem.

Och upplevde ett slags överraskande glädje, namn efter namn, jo, men minnena allt tydligare och i allt starkare ljus, som vore det alltid solsken förr i tiden. Det sägs ju att man minns bättre när man blir äldre, ja, men det man minns ligger alltid långt tillbaka, för alldeles nyss höll jag på att leta mig svettig efter läsglasögonen, jag hade glömt var jag la dem – för fem minuter sedan. Annat med det som hände för länge sedan. Som om de minnena för varje år blir allt tydligare, skarpare, klarare.

Besöken. Teatergrupperna. Musikaftnarna. Föreläsarna.

När jag under 60-talet var med om de första av dessa kunde jag inte veta att just dessa besök i folkhögskolan av allt från språkvetare till jordenruntseg-lare, från nyckelharpspelande folk-

Om de osannolika ögonblicken

“- -das müet mich inneclichen (wir lebten ê vil wol),
daz ich nû für min lächen weinen kiesen sol.”

Walther von der Vogelweide

musikgrupper till experter på döda språk, att just dessa **besök** hör till de omistliga värdena i skolformen, för vart skall fladdermusexper-ten, socialistlegenden eller valthornisten ta vägen efter föredraget eller musikstun-den, när bygdens befolkning gått hem och kursdeltagarna gått tillbaka till sina rum - om inte till en kvällsmacka

och ett samtal hemma hos någon av oss som arbetar på skolan.

Och denna sena augustieftermiddag funderar jag en stund över just det. Ett par av utklippen får mig att återse personer som en gång gästade någon av ”mina” folkhögskolor. Jag letar, i minnet, naturligtvis, men framför allt i dessa evinnerliga gamla dagböcker. Jo, också den här gästen gästade rektors-bostaden, låg över, och pratade vid kvällsmackan i evigheter om sin tid i Västafrika och hur viktigt det skulle vara om jag och min fru enrollerade oss i svensk-koreanska föreningen. I dagboken emellertid en anteckning om något han sa mer eller mindre i förbigående, och som jag av anteckningarna att döma använt i flera folkhögskolesammanhang, och nu, i dessa nypuritanska dagar, uppfattar som ett utmärkt exempel på den i västvärldens vita befolkning djupt inbyggda rasis-men. Han berättade hur han i Lagos gått på gatan med sin son, som med tiden blev en berömd journalist, när en man från andra sidan gatan vin-kade åt honom, det visade sig vara en engelsman, men när min gäst nu mötte honom kunde han konstatera att han aldrig någonsin sett karlen förut och frågade varför denne hade hälsat på just honom och hans son. Det hade ju myllrat av folk på trottoaren. Fast det klart, de andra var ju alla nigerianer... Jag lägger tillbaka klippet.

Hwang Tsu-yü förvånades över min beredvillighet att lära mig, och jag skrev kinesiska tecken som vore jag född i Shanghai. Han berättade om

svenskar som i Kina blivit berömda, från Bernhard Karlgren till den Osvald Sirén som nyligen gått bort. Hösten 1966, i ett tillfälligt föreläsarbesök i Färgelanda grundlades mitt livs stora intresse för det asiatiska. Hur skulle jag kunna veta det. Men det är just så denna bisarra skolform fungerar.

Ändå är det en helt annan sak som jag nu, medan jag bläddrar i mina klipp, tänker på, och jag frågar mig om inte det har varit viktigare än själva ämnena. Det handlar om att bli gripen av det man håller på med. Jag minns fladdermusforskaren som var så uppta-gen av det han pratade om att han fick flera kursdeltagare att ägna sig åt zoo-login. Eller den gamle Chalmerspro-fessorn i hållfasthet som berättade om broar, deras konstruktioner, de skilda slagen av broar och framför allt hur broar går sönder, faller ned, rasar ihop. Han var totalt obekymrad. Brydde sig inte om oss som lyssnade och som alla var tekniska vildar, han gick så totalt upp i det han pratade om att det enda han såg var hur man skulle kunna spanna en bro över – och nämnde ett obegripligt sund någonstans... En av kursdeltagarna blev så gripen av själva hållfasthetsläran att hon skrev en ro-man om ett äktenskap som faller ihop och kallade den *Landfastlykke*.

Det allra första mötet från mina folkhögskoleår. I oktober 1966 kom Erik Lindström, den gamle litteratur-vetaren, till Färgelanda för att tala om svensk 30-talslitteratur. Mina kära veteranvänner, vad är det man lär sig, vad är man med om, när man hör den gamle akademikern, pensionerad sedan länge, läsa högt om hästköpet i Ivar Los *Analfabeten*, och under någon sekund tvingas stanna upp och tystna mitt i läsningen? Han hade kommit till stället där Ivar Lo står i givakt - **med versläran i handen**.

Vad lär vi oss, när vi ser honom ge fullkomligt tusan i oss och under ett par sekunder bara stå där och låta ögo-nen fuktas; plötsligt, på nytt alldeles lycklig -?